

نمود بودن خدا در قرآن،

مکتب اهل بیت علیهم السلام و عرفان

www.ketab.ir

سید اسحاق موسوی مطلق

سرشناسه	موسوی مطلق، سیداسحاق، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور	نامحدود بودن خدا در قرآن، مکتب اهل بیت علیهم السلام و عرفان / سیداسحاق موسوی مطلق؛ ویراستار سیدعلی حسینی درویشانی.
مشخصات نشر	قم: میراث ماندگار، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	۱۹۶ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۹۹۴-۶ :
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۳۱ - ۱۳۹.
موضوع	خدا -- علم لایتناهی God -- Omniscience
رده بندی کنگره	۴/BP۳۱۸:
رده بندی دیویی	۴۲/۳۹۷:
شماره کتابشناسی ملی	۹۱۴۶۵۷۹:
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبا

نام کتاب: نامحدود بودن خدا در قرآن، مکتب اهل بیت علیهم السلام و عرفان

مؤلف: سید اسحاق موسوی مطلق

ناشر: میراث ماندگار

ویراستار: سیدعلی حسینی درویشانی

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپخانه: صفوی

قیمت: ۹۸,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۹۹۴-۶

مرکز پخش:

قم، ساختمان ناشران، طبقه سوم، پلاک ۳۱۸

انتشارات میراث ماندگار: ۳۷۸۴۲۳۹۸ - ۰۲۵

فهرست مطالب

۹ مقدمه

فصل اول: مفهوم‌شناسی / ۱۳

۱۴ نامحدود بودن خدا

۱۴ در لغت:

۱۴ در اصطلاح:

۱۷ مکتب اهل بیت علیهم‌السلام

۱۷ در لغت

۲۲ عرفان

۲۶ شاخه‌های عرفان

۲۷ خاستگاه عرفان اسلامی

۲۹ عناصر و اصول اساسی عرفان

۳۱ ادوار تاریخی عرفان اسلامی

۳۳ حیات

۳۴ حیات خدای سبحان

۳۶ علم

۳۷ علم خدای متعال

۳۸ قدرت

۴۰ قدرت الهی

فصل دوم: نامحدود بودن خدا در قرآن کریم / ۴۱

۴۳ آیات بیانگر ذات نامحدود خداوند

- آیات بیانگر صفات نامحدود خداوند ۶۴
نامحدود بودن علم الهی ۷۴
نامحدود بودن قدرت الهی ۸۳

فصل سوم: نامحدود بودن خدا در مکتب اهل بیت علیهم السلام / ۹۱

- روایات بیانگر ذات نامحدود خداوند ۹۳
روایات بیانگر صفات نامحدود خداوند ۱۲۹

فصل چهارم: نامحدود بودن خدا در عرفان / ۱۵۵

- ابعاد نامحدود، معنای نامحدود بودن خدا و اثبات آن ۱۵۶
بیان مدعی، وحدت شخصیه وجود ۱۶۲
وحدت شخصیه وجود ۱۶۶
تحلیل نظام هستی و واقعیت ۱۶۶
تحلیل صدرایی از نظام هستی ۱۶۷
تحلیل عرفانی از نظام هستی ۱۷۲
اثبات وحدت وجود عرفانی ۱۷۴
برهان عقلی بسیط الحقیقه ۱۷۶
غفلت فلاسفه از لازمه‌ی نامتناهی بودن خدا ۱۷۹
تحلیل استیسی از نامتناهی ۱۸۰
جایگاه و ارتباط حق و خلق از منظر عرفا ۱۸۱
نتیجه گیری ۱۸۲
فهرست منابع و مأخذ ۱۸۸

مقدمه

موضوع «نامحدود بودن خدای سبحان» از جمله مباحث مهمی است که در باب خداشناسی، ذیل مباحث توحید مورد بحث قرار می‌گیرد. افراد و مکاتب مختلف به تبیین، تفسیر و بیان لوازم و نتایج آن پرداخته‌اند و بعضاً دیدگاه‌های متفاوتی ارائه داده‌اند که در برخی موارد موجب بروز تنش‌هایی شده است.

«نامحدود بودن خدا» به معنای آن است که او، وجود محض و هستی مطلق است. ذات پاک او از هرگونه قید، حد و نقصی مبری بوده و هیچ‌گاه متعلق شناخت واقع نمی‌شود و صفات او نیز عین ذات مقدسش بی‌نهایت و نامحدود است. در این میان اهل عرفان بر این عقیده‌اند که چنین وجودی به جهت اطلاق و سعه‌ای که دارد، برای غیر خود هیچ‌موطن وجودی نه در طول و نه در عرض وجودش، باقی نمی‌گذارد. بنابراین ما سوی الله، هیچ حظّ و بهره‌ای از وجود نداشته و همگی تجلی و مظهر وجود اویند، که از آن دیدگاه به «وحدت شخصیه وجود» تعبیر می‌کنند.

در این تحقیق با بررسی منابع کتابخانه ای و دیجیتالی و با استفاده از تفاسیر آیات قرآن کریم و روایات معصومین علیهم السلام و همچنین سخنان اهل عرفان، به طور مستقل و جداگانه به بررسی و تبیین مفهوم نامحدود بودن خدا و نتایج مترتب بر آن پرداخته شده است.

در پایان مشخص می‌شود که آیات قرآن و روایات اهل بیت علیهم السلام در عین اینکه بی‌نهایت بودن ذات و صفات الهی و نتایج آن را به اثبات می‌رساند اما بهره‌مندی سایر ممکنات به ویژه انسان را از نعمت وجود نفی نمی‌کند، بلکه قرائنی بر اعطای وجود به شکل محدود به سایر ممکنات در آن یافت می‌شود. به این صورت که آنها هیچ استقلالی از خود نداشته و وجودشان در طول وجود خدا و وابسته محض به توجه و عنایت او می‌باشند.

بنابراین تحلیل اهل عرفان از این مفهوم و نتیجه مد نظر آنها، با آیات و روایات سازگاری ندارد.

نامحدود بودن وجود خدا یا همان نامتناهی بودن ذات او در کتب کلامی و فلسفی تا حدودی مورد بحث قرار گرفته و به عنوان اصلی مسلم پذیرفته شده است. اما عرفای مسلمان بر این باورند که در کلام و فلسفه از لوازم قول به نامحدود بودن خدا غفلت صورت گرفته زیرا یکی از لوازم این قول آن است که وجود خدا همه هستی و واقعیت را فرا گرفته، وجودی بیکران که جایی برای غیر باقی نمی‌گذارد، و این همان

تحلیل عرفا از وحدت شخصیه وجود است که در کلام و فلسفه به این کیفیت پذیرفته نشده است. ما در این مجال درصدد آن هستیم که مستقلاً و یک پارچه به این موضوع پردازیم و با استفاده از آیات قرآن و احادیث معصومین علیهم السلام و آراء اندیشمندان مسلمان، مفهوم و اقسام و ادله اثبات آن را بیان نموده و لوازم و نتایجی که بر این قول مترتب می‌شود را مورد تحقیق و بررسی قرار دهیم و در پایان روشن کنیم آیا مراد عرفان اسلامی از نامحدود بودن خدا و لوازم مترتب بر آن با معارفی که از آیات و روایات در این باره به دست می‌آید، مطابقت دارد یا خیر؟